

Robert Vannoy, Wafalme, Hotuba ya 9

© 2012, Dkt. Robert Vannoy, Dkt. Perry Phillips, Ted Hildebrandt

Sehemu za Juu – Asa, Yeroboamu – Ndama wa Dhahabu

Sehemu za Juu – Asa

Tulikuwa tunazungumzia kuhusu mahali pa juu. Inasema kwamba Asa hakuondoa mahali pa juu. Hiyo iko katika 1 Wafalme 15, mstari wa 14. Hakuondoa mahali pa juu. Katika kujadili mahali pa juu, acha nirejeele (baadhi yenu labda hamna Biblia ya NIV Study) katika 1 Wafalme 3:2: inasema kuhusu Sulemani, “Watu walikuwa bado wakitoa dhabihu mahali pa juu kwa sababu hekalu halikuwa limejengwa kwa ajili ya jina la Bwana.” Sasa, kwa kuwa hilo ndilo neno linaloonekana mara ya kwanza hapa katika Wafalme, niliandika ujumbe wakati huo unaosema hivi: “Walipoingia Kanaani, Waisraeli mara nyingi walifuata desturi ya Wakanaani ya kuweka madhabahu zao kwenye vilima virefu, labda kwenye maeneo ya kale ya Baali, ingawa si mara zote— si lazima iwe hivyo. Swali la uhalali wa ibada ya Waisraeli katika mahali hapa pa juu limekuwa suala la mjadala kwa muda mrefu. Ni wazi kwamba Waisraeli walikatazwa kuchukua madhabahu za kipagani na mahali pa juu na kuzitumia kwa ajili ya ibada ya Bwana.” Hilo ni jambo moja ambalo liko wazi sana. Israeli walipoingia Kanaani hawakupaswa kuchukua madhabahu za kipagani na kuzibadilisha tu kuwa mahali ambapo wangemwabudu Bwana.

Ukiangalia Hesabu 33:52, unasoma hapo kwamba Bwana anasema, “Wafukuzeni wenyeji wote wa nchi mbele yenu. Ziharibuni sanamu zao zote za kuchongwa na sanamu zao za kusubu, na bomoeni mahali pao pote pa juu.” “Bomoeni mahali pao pa juu,” kwa hivyo ni wazi kwamba Israeli haikupaswa tu kuchukua mahali pa juu pa kipagani. Una kauli zinazofanana katika Kumbukumbu la Torati 7:5 na Kumbukumbu la Torati 12:3; yaani, kuharibu mahali pa juu pa Wakanaani. Kwa hivyo hilo ni jambo moja lililo wazi.

Jambo lingine lililo wazi ni kwamba madhabahu zilipaswa kujengwa tu

katika maeneo yaliyoidhinishwa na Mungu. Angalia Kutoka 20:24. Kutoka 20:24 wakati mwingine huitwa "sheria ya madhabahu." Una maelezo hapo ya kile ambacho Waisraeli walipaswa kufanya walipotaka kutengeneza madhabahu. Inasema, "Nifanyie madhabahu ya udongo, na utoe sadaka zako za kuteketezwa na sadaka za amani juu yake, kondoo na mbuzi wako na ng'ombe wako. Popote nitakapolitukuza jina langu, nitakujia na kukubariki. Ukinifanyia madhabahu ya mawe, usijenge kwa mawe yaliyochongwa, maana utaitia unajisi ukitumia kifaa juu yake. Usipande madhabahu yangu juu ya ngazi, uchi wako usije ukaonekana juu yake." Kwa hivyo una kanuni mbalimbali kuhusu jinsi madhabahu ilivyopaswa kujengwa. Sheria ya madhabahu inaonekana wazi kabisa kutafakari uwezekano wa wingi wa madhabahu, lakini unapojenga madhabahu unapaswa kufuata kanuni hizi.

Lakini katikati ya sehemu hiyo, Kutoka 20:24-26, inasema , “ Popote nitakapolitukuza jina langu, nitakujia na kukubariki.” Inaonekana kwamba lengo la hilo ni kwamba madhabahu zilipaswa kujengwa tu katika sehemu ambazo kwa namna fulani Mungu alikuwa amejidhihirisha, Mungu alikuwa amesababisha jina lake litukuze hapo. Kwa maneno mengine, hukupaswa kujenga madhabahu kiholela mahali popote ulipoamua unataka kujenga madhabahu. Kwa hivyo inaonekana kuna vikwazo hivyo viwili angalau: huchukui madhabahu za kipagani, na unajenga madhabahu tu katika eneo lililoidhinishwa na Mungu. Mambo hayo, nadhani, yako wazi.

Lakini kisha tunarudi kwenye dokezo hili katika 1 Wafalme 3:2. Haiko wazi sana kama wingi wa madhabahu ulikatazwa kabisa mradi masharti yaliyo hapo juu yatimizwe. Maoni ya wasomi yamegawanyika kuhusu hilo. Baadhi wanasema kwamba baada ya hekalu kujengwa, hakukuwa na ibada halali au dhabihu mahali popote isipokuwa hekalu. Hilo linatokana na njia maalum ya kusoma Kumbukumbu la Torati sura ya 12. Na wengine wanahisi kwamba Kumbukumbu la Torati sura ya 12 inasema kwamba unapoingia katika nchi hiyo, hatimaye utajenga hekalu, na madhabahu hapo ndiyo madhabahu pekee halali.

Sidhani kama hiyo ndiyo njia sahihi ya kuelewa kinachosemwa katika Kumbukumbu la Torati sura ya 12. Inaonekana kwamba suala kuhusu Kumbukumbu la Torati si moja ya haki za kipekee kwa hekalu, bali ni ukuu wa madhabahu hekaluni. Sio kwamba ni mahali pekee halali, lakini kwamba ni mahali pa msingi ambapo dhabihu hutolewa na hakika ni mahali ambapo sherehe za kila mwaka zilipaswa kufanyiwa. Wanaume walipaswa kwenda Yerusalemu mara tatu kwa mwaka kwa karamu kubwa, na walipaswa kufanyiwa Yerusalemu. Kwa hivyo kulikuwa na patakatifu pa msingi ambapo sanduku la agano lilikuwa na ambapo hekalu lilikuwa, lakini sidhani kama hiyo inamaanisha kutengwa kwa madhabahu zingine mahali pengine. Lakini kama nilivyosema, kuna kutokubaliana kuhusu hilo. Sio wazi kama wingi wa madhabahu ulikatazwa mradi masharti yaliyo hapo juu yalitimizwa.

Hata hivyo, inaonekana kwamba masharti haya hayakufuatwa; yaani, uharibifu wa madhabahu za kipagani na ujenzi wa madhabahu katika maeneo yaliyoidhinishwa na Mungu pekee. Inaonekana kwamba masharti haya hayakufuatwa, hata wakati wa Sulemani. Mahali pa juu pa kipagani palikuwa pakitumika kwa ajili ya ibada ya Bwana. Hili hatimaye lingesababisha mchanganyiko wa kidini, ambao ulishutumiwa vikali.

Kwa hivyo inaonekana kwamba mahali pa juu si lazima *pawe na* kitu kibaya, bali kwamba mara nyingi vilitumika kwa njia isiyo sahihi kiasi kwamba vikawa chanzo cha kuingia kwa ibada ya uongo katika Israeli: aina ya ibada isiyo ya kawaida, aina ya kuchanganya ibada ya Baali na ibada ya Bwana. Unapata maoni haya kuhusu wafalme wengi kwamba hawakubomoa mahali pa juu. Lakini sidhani kama unapaswa kuhitimisha kutokana na hilo kwamba mahali pote pa juu palikuwa na makosa. Nadhani inategemea aina ya ibada iliyokuwa ikifanywa hapo na kama mahali hapo palikuwa mahali palipoidhinishwa na Mungu; mambo ya aina hiyo.

Swali la Mwanafunzi: Ulikuwa umetaja pia kwamba Waisraeli pia walishindwa kuwaangamiza Wakanaani, kwa hivyo ilionekana kwamba labda

walikuwa wakiishi katika maeneo ambayo maeneo hayo hayakuharibiwa.

Jibu la Vannoy : Inawezekana. Swali lingine, nataka kwenda mbali zaidi na Asa haswa, lakini endelea.

Swali la Mwanafunzi : Eliya alipompinga Baali...Alipata madhabahu zilizovunjika...

Jibu la Vannoy : Sikutaka kuingilia kati, lakini nakubali hoja yako nadhani kuna kitu. Hilo linaonekana kuwa kielelezo kizuri cha ukweli kwamba kulikuwa na madhabahu za Bwana nje ya Yerusalemu. Alijenga upya madhabahu hiyo. Lakini inaonekana kwangu kwamba Bwana, kwa kujibu kwa moto, anaweka kibali chake cha kimungu kwenye madhabahu nje ya Yerusalemu kama mahali halali pa ibada. Zaidi ya hayo, Eliya anapokimbia baada ya pambano hilo na Yezebeli hatimaye anafika Horebu. Ukiangalia 1 Wafalme 19 Bwana anapomtokea, angalia mstari wa 10; Eliya anajibu, Bwana anaposema, “Unafanya nini hapa Eliya?” Akajibu, “Nimekuwa na wivu sana kwa ajili ya Bwana Mungu Mwenyezi. Waisraeli wamekataa agano lako, wamevunja madhabahu zako, na kuwaua manabii wako kwa upanga.” Sasa jinsi anavyosema hivyo inaonekana wazi kabisa kwamba anaona kwamba madhabahu hizi zilikuwa zimevunjwa kuwa mbaya. Hii inaonekana kuashiria kwamba hakukuwa na ubaya wowote na madhabahu nje ya Yerusalemu mradi tu hazikuwa kwenye maeneo ya madhabahu za kipagani na zilikuwa katika maeneo yaliyoidhinishwa na Mungu. Lakini unaona hali ilikuwa kwamba watu walikuwa wamemwacha Bwana; hata hawakuwa wakitumia madhabahu, madhabahu zilikuwa zimebomolewa. Hili ni jambo ambalo Eliya analalamika, ambalo linaweza kuashiria kwamba madhabahu nje ya Yerusalemu hazikuwa na ubaya *wowote* ; zinaweza kuwa na ubaya lakini si ubaya *wowote* .

Sasa, ili kurudi kwa Asa, 1 Wafalme 15:14. Unasoma, “Hakuondoa mahali pa juu.” Sasa nina maelezo hapo katika Biblia ya NIV Study ambapo nasema, “Marejeleo hapa na katika 2 Mambo ya Nyakati 15:17 yanahusu mahali pa juu ambapo Bwana aliabudiwa. Kulikuwa na mahali pa juu ambapo Bwana aliabudiwa. Katika 2 Mambo ya Nyakati 15:17 wanamzungumzia tena Asa, na

unasoma hapo, “Ingawa hakuondoa mahali pa juu katika Israeli, moyo wa Asa ulikuwa umejitolea kikamilifu kwa Bwana.” Hii inaonyesha walikuwa na mahali pa juu ambapo Bwana aliabudiwa. Hilo, nadhani liko wazi katika 2 Mambo ya Nyakati 33:17. Haihusiani na Asa, lakini angalia tu msemo hapo.

Katika 2 Mambo ya Nyakati 33:17 unasoma, “Hata hivyo, watu waliendelea kutoa dhabihu katika mahali pa juu, lakini kwa Bwana Mungu wao pekee.” Kwa hivyo nadhani ni wazi kwamba wakati mwingine kuabudu katika mahali pa juu kulikuwa ibada kwa Bwana. Sasa ibada hiyo kwa Bwana inaweza kuwa ilikuwa halali au inaweza kuwa haikuwa halali, kulingana na kama madhabahu ilikuwa katika eneo lililoidhinishwa na Mungu au la. Bado ingeweza kuwa ibada kwa Bwana, lakini katika eneo lisiloidhinishwa. Kwa hivyo bado kuna mkanganyiko hapo. Lakini nadhani lazima useme kuna dalili kwamba watu walimwabudu Bwana wakati mwingine katika mahali pa juu. Sababu ninayoleta hili hapa ni 2 Mambo ya Nyakati 15:17 inasema, kama Wafalme wanavyofanya, kwamba Asa hakuondoa mahali pa juu. Lakini kisha angalia 2 Mambo ya Nyakati 14:3. 2 Mambo ya Nyakati 14:3, anza saa 2 : “ Asa akafanya yaliyo mema na ya haki machoni pa Bwana, akaondoa madhabahu za kigeni na mahali pa juu.”

Inaonekana kama 2 Nyakati 14:3 inasema aliondoa mahali pa juu pa madhabahu za kigeni” ilhali marejeleo mengine katika Mambo ya Nyakati, pamoja na yale ya Wafalme, yanasema hakuondoa mahali pa juu, Na kisha unajiuliza, una nini? Je, hiyo ni utata? Inaonekana kwangu kwamba unachukua mstari wa 14:3 unaposema, “Asa aliondoa mahali pa juu,” kama marejeleo ya mahali pa juu palipokuwa vituo vya ibada ya kipagani-Wakanaani. Kwa maneno mengine, kuna tofauti hiyo. Baadhi ya mahali hapa pa juu palikuwa kwa ajili ya ibada ya kipagani ya Wakanaani, baadhi ya mahali hapa palikuwa kwa ajili ya ibada ya Bwana. Na tofauti hiyo si wazi kila wakati unaporejelea mahali pa juu. Kwa hivyo unapokuja kwenye kauli hizo kwamba “kadhalika alifanya yaliyo mema machoni pa Bwana, lakini hakuondoa mahali pa juu,” nadhani kwa ujumla maana ya mahali pa juu ni mbaya kwa sababu ibada hiyo ilitumiwa vibaya mara

nyingi. Mara nyingi ilikuwa inaonekana kwenye maeneo ya ibada ya kipagani au madhabahu za kipagani, na ilikuwa chanzo cha kuingia kwa Israeli kwa upagani katika ibada ya Israeli. Lakini baada ya kusema hivyo, mimi Usifikiri kwamba ibada zote katika mahali pa juu zilikuwa mbaya.

Mlawi atafanya nini ikiwa atahudumu kwa ajili ya familia inayotaka kuleta dhabihu? Anapaswa kufanya nini: kwenda Yerusalemu kila wakati? Ikiwa unaishi Dani kaskazini, hiyo inaweza kuwa safari ya wiki moja au zaidi. Ufanisi wake ni kwamba ikiwa utasema ibada pekee halali ilikuwa Yerusalemu, basi kimsingi unasema kwamba watu hawakuwa na uwezo wa kutekeleza mila zinazohitajika zilizotolewa katika Pentateuki. Walawi wangebaki Yerusalemu kama wangelazimika kwenda na kurudi wakati wote . Kwa nini kwenda na kurudi wakati wote? Kwa nini usikae tu hapo. Jambo zima linaonekana kuwa na maana zaidi kwa njia hiyo. Hakuna maana ya kwenda na kurudi.

Huenda ilikuwa ibada ya Bwana, lakini katika maeneo yasiyoruhusiwa. Kwa maneno mengine, mahali pa juu ambapo mtu alijenga mahali fulani kwa sababu tu walijenga madhabahu kiholela. Na ingawa ilikuwa ibada kwa Bwana lakini walifanya hivyo katika eneo lisiloruhusiwa, basi hawakufanya hivyo kulingana na sheria katika Pentateuki. Ni swali gumu, lakini hilo linawezekana.

Mwanafunzi : Umetaja kuidhinishwa huku kwa mahali pa juu. Je, unaweza kutuambia jinsi madhabahu ingeidhinishwa?

Jibu la Vannoy : Kwa mfano, huko Betheli. Yakobo alienda huko; aliota ndoto kuhusu ngazi. Alijenga madhabahu hapo, na Bwana akamtokea. Labda ilikuwa aina fulani ya theofania. Hilo ndilo linaloonekana hapo katika Kutoka inaposema angesababisha jina lake likae: kwamba Bwana angejidhihirisha kwa njia fulani katika eneo hili. Basi hilo lingekuwa eneo halali la ibada.

Inaonekana hapa kwamba maeneo haya ya juu hayakuwa maeneo halali ya juu. Hivyo ndivyo inavyoonekana ingawa ukiangalia data zote, inaonekana kwamba kunaweza kuwa na maeneo ya juu ambayo yalikuwa halali.

Inaonekana kwamba kuna tofauti. Bila shaka mambo hayo yanaweza kuwa

yalihusiana sana kwani unapopata orodha hizi unapata sanamu na mahali pa juu na madhabahu vyote vimetajwa pamoja.

Asa Inaendelea – 1 Wafalme 15 – Ushindi dhidi ya Zera Mkushi Naam, tuendeleo. Tunamzungumzia Asa, kwa hivyo turudi kwenye 1 Wafalme 15. Kama nilivyosema, anaelezewa kama mfalme mzuri. 2 Mambo ya Nyakati inatuambia kuhusu ushindi ambao Asa alipata dhidi ya Zera Mkushi. Hilo ni jambo ambalo halijatajwa katika Wafalme. Zera Mkushi alikuwa nani hasa, lakini alikuja na jeshi kubwa na magari 300. Katika 2 Mambo ya Nyakati 14:9 unasoma kwamba Zera Mkushi alitembea dhidi yao na jeshi kubwa, magari 300, Asa akatoka kwenda kumlaki, na Asa akamwomba Bwana Mungu wake. Unasoma katika mstari wa 12, “Bwana akawapiga Wakushi mbele ya Asa. Wakushi wakakimbia. Asa na jeshi lake wakawafuata na kuchukua nyara nyingi, nao wakarudi Yerusalemu.” Na kinachofuata katika 2 Mambo ya Nyakati, sura ya 15, una tamasha la ufufuo wa agano lililofadhiliwa na Asa. Hasa katika mstari wa 12 wa 2 Mambo ya Nyakati 15 unasoma, "Wakafanya agano la kumtafuta Bwana, Mungu wa baba zao, kwa mioyo yao yote na roho zao zote. Wote ambao hawakutaka kumtafuta Bwana, Mungu wa Israeli, walipaswa kuuawa. Iwe ni wadogo au wakubwa, wanaume kwa wanawake, waliapa kwa Bwana kwa sauti kubwa kwa tarumbeta na baragumu. Yuda wote walifurahi kwa ajili ya kiapo hicho kwa sababu walikuwa wamekiapa kwa moyo wote. Walimtafuta Mungu kwa bidii, naye akaonekana nao. Kwa hiyo Bwana akawapa raha pande zote."

Muungano wa Asa na Ben-Hadadi - 1 Wafalme 15:18ff Kwa hivyo kulikuwa na matengenezo haya wakati wa Asa. Hata hivyo, licha ya hayo, ulisoma tena katika 1 Wafalme 15, mstari wa 18ff, kwamba Asa alifanya muungano na mfalme wa kipagani Ben-Hadadi wa Damasko. Mukadha wa hilo ulikuwa kwamba Baasha wa Ufalme wa Kaskazini alishambulia Yuda na kuimarisha Rama, ambayo ilikuwa eneo kwenye mpaka. Hii ilikuwa katika mstari wa 17 wa 1

Wafalme 15. Rama ilikuwa eneo kwenye mpaka kati ya kaskazini na kusini, na kusudi la kuimarisha Rama lilikuwa kuzuia mtu yeyote kuingia au kutoka katika eneo la Asa mfalme wa Yuda. Ni hali hiyo ambayo Yeroboamu alikuwa akijali. Hakutaka watu washuke kwenda Yerusalemu kuabudu, kwa hivyo aliimarisha mji huo. Alitoza ushuru Yuda.

Asa anafanya nini? Alichukua fedha na dhahabu kutoka katika hazina za hekalu la Bwana na kuwatuma maafisa wake kwa Ben-hadadi mwana wa Tabrimoni, mwana wa Hezioni, mfalme wa Shamu, aliyekuwa akitawala Damasko. Akasema, “Pawe na mkataba kati yangu na wewe, kama ulivyokuwa kati ya baba yangu na baba yako. Tazama, nakutumia zawadi ya fedha na dhahabu; sasa vunja mkataba wako na Baasha, mfalme wa Israeli, ili aondoke kwangu.”

Sasa bila shaka, unaangalia ramani na unagundua kwamba alichokuwa akifanya kilikuwa ni kwenda nyuma ya mgongo, unaweza kusema, Ufalme wa Kaskazini wa Baasha. Syria ilikuwa kaskazini mashariki mwa Ufalme wa Kaskazini. Anahitimisha mkataba huu na kumlipa Ben-Hadadi fedha yake na kumwomba avunje muungano ambao Ben-Hadadi alikuwa nao na kaskazini. Na Ben-Hadadi anafanya hivyo. Mstari wa 20: “Alikubaliana na Mfalme Asa,” na kisha anashambulia Ufalme wa Kaskazini. Ben-Hadadi alishinda Iyoni, Dani, Abeli Maaka, na Kinnerethi yote hapa hadi bahari ya Galilaya. Baasha aliposikia haya aliacha kujenga Rama na kwenda Tirza, ambayo wakati huo ilikuwa mji mkuu wa Ufalme wa Kaskazini.

Sasa, jambo ambalo halijaandikwa katika Wafalme ni kwamba Asa alikemewa kwa kufanya hivyo; yaani, kufanya muungano na Ben-Hadad. Na Hanani mwonaji, 2 Mambo ya Nyakati 16, mstari wa 7, ambao unazungumzia hapo awali kuhusu makubaliano ambayo Asa alikuwa nayo na Ben-Hadad, unasoma katika mstari wa 7, “Wakati huo Hanani mwonaji alimjia Asa mfalme wa Yuda, akamwambia, Kwa sababu ulitegemea mfalme wa Shamu, wala hukumtegemea Bwana, Mungu wako, jeshi la Mfalme wa Shamu limeokoka

mkononi mwako. Je, Wakushi na Walibia hawakuwa jeshi kubwa lenye silaha nyingi, magari na wapanda farasi, lakini ulipomtegemea Bwana, aliwatia mikononi mwako? Kwa maana macho ya Bwana yalizunguka-zunguka duniani ili kuwatia nguvu wale waliomtii moyo kikamilifu? Umefanya jambo la upumbavu; tangu sasa utakuwa vitani.”

Ona kile Asa anachofanya: Asa anamkasirikia mwonaji kwa sababu ya hili; hasira sana anamtia Hanani gerezani. Na unasoma kwamba kwa sababu hiyo alipatwa na ugonjwa (mstari wa 12) miguuni mwake, na hata katika ugonjwa wake hakutafuta msaada kutoka kwa Bwana bali kutoka kwa waganga pekee. Ugonjwa huo umetajwa katika Wafalme (1 Wafalme 15:23): “Na kuhusu matukio mengine yote ya utawala wa Asa, mafanikio yake yote, yote aliyoyafanya na miji aliyojenga, je, hayakuandikwa katika kitabu cha kumbukumbu za wafalme wa Yuda? Hata hivyo, katika uzee wake, miguu yake ikawa mgonjwa.” Na inasema alikufa na kupumzika na baba zake. Sasa amehukumiwa kwa hilo, amehukumiwa na Hanani mwonaji kwa muungano huu na Ben-Hadadi.

Lakini nadhani unachokiona kikitokea hapa ni jambo muhimu. Huu ni mwanzo wa mapambano marefu kati ya Syria na si Ufalme wa Kaskazini tu, bali pia Ufalme wa Kusini. (Kati ya Syria au Aramu, ambalo ni neno moja) na Falme za Kaskazini na Kusini.

Asa anafanya kitu hapa ambacho kinatoa mfano halisi, ambacho kinafuatiwa baadaye na Ahazi, ambacho Isaya anamlaani Ahazi. Ahazi alipotishiwa na Ufalme wa Kaskazini na Shamu, au Shamu, pamoja, anafanya nini? Anafanya kitu kile kile, isipokuwa sasa anaendelea zaidi. Anafanya muungano na Tiglath-Pileseri wa Ashuru, ili kutafuta uhuru kutoka kwa shinikizo la Shamu na Ufalme wa Kaskazini, na Isaya anamlaani Ahazi kwa hilo. Kitu kile kile kinaendelea hapa kuhusu Asa. Sasa, Ben-Hadadi pia anajulikana kwetu kutokana na maandishi ambayo yamepatikana Syria, yenye jina la Mfalme wa Dameski. Hili ni juzuu lingine ambalo ni tafsiri za maandishi ya kale. Linaitwa *Nyaraka kutoka Nyakati za Kale*. Kwenye ukurasa wa 239 kuna picha ya hilo; unaweza kupitisha

hili. Sawa twende mbele kidogo hapa.

C. Nasaba Mbili za Kwanza za Israeli 1. Nasaba ya Yeroboamu – 1 Wafalme

11:26-14:20 a. Yeroboamu Anakuwa Mfalme – 1 Wafalme 12:1-20

“C” ni: “Nasaba Mbili za Kwanza za Israeli.” Tumekuwa tukipitia wafalme watatu wa kwanza wa Yuda. Sasa tunarudi nyuma na kuchukua nasaba mbili za kwanza za Israeli. Ya kwanza ni nasaba ya Yeroboamu. 1 Wafalme 11:26-14:20. Hiyo ni sehemu ndogo tano hapo. Ya kwanza ni: “Yeroboamu Anakuwa Mfalme,” sura ya 12:1-20. Tayari tumeangalia sura ya 12 kuhusiana na Rehoboamu na kukataa kwa makabila ya kaskazini kujitiisha kwa Rehoboamu, na unasoma hapo katika mstari wa 20; “Waisraeli wote waliposikia kwamba Yeroboamu amerudi, walituma watu wakamwita kwenye mkutano, wakamfanya mfalme juu ya Israeli yote. Ni kabila la Yuda pekee lililobaki waaminifu kwa nyumba ya Daudi.” Kwa hivyo mkutano huo huo huko Shekemu ambao tuliugalia kuhusiana na Rehoboamu na ombi lililotolewa kwake la kupunguza mzigo na kukataa kwake, kisha tunamgeukia Yeroboamu na kumfanya mfalme. Kwa hivyo anakuwa mfalme hapo katika 1 Wafalme sura ya 12.

b. Yeroboamu Anaanzisha au Anaanzisha Ibada Haramu – 1 Wafalme 12:25-33

“b” ni: “Yeroboamu Anaanzisha au Anaanzisha Ibada Haramu, 12:25-33.” Katika sehemu ya mwisho ya sura unayosoma katika mstari wa 25, “Yeroboamu alijenga Shekemu katika nchi ya vilima ya Efraimu na akakaa huko,” lakini kisha ana wasiwasi kwamba watu wa kaskazini wataendelea kwenda hekaluni kutoa dhabihu. Na kwa hivyo anaamua kwamba ataweka mahali pa ibada huko Betheli na Dani. Sasa Betheli iko chini kuelekea mpaka kati ya Falme za Kaskazini na Kusini katika sehemu ya kusini ya Efraimu. Dani, bila shaka, iko mbali kaskazini. Kwa hivyo alianzisha ibada katika maeneo hayo yote mawili.

Inaonekana kama uvunjaji wa amri za Musa unaohusika hapa ni zaidi ya amri ya pili kuliko ya kwanza, yaani, “Usijifanyie sanamu ya kuchonga...” Labda

kwamba zaidi ya amri ya kwanza “usiwe na miungu mingine ila mimi.” Unasoma, unaona katika mstari wa 28, aliwaambia watu, “Ni vigumu kwenu kupanda kwenda Yerusalemu; hii hapa miungu yenu, Ee Israeli, iliyowatoa Misri.” Moja imewekwa Betheli na nyingine huko Dani.

Hilo ndilo hasa lililosemwa katika Kutoka sura ya 32 wakati ndama wa dhahabu aliposimamishwa na Haruni jangwani wakati Israeli walikuwa bado Sinai. Acha nione kama naweza kupata marejeleo. Kwa kweli kuna Kutoka 32, mstari wa 4. Walisema, “Hizi ndizo miungu yako, Ee Israeli, iliyokutoa Misri” walipomchonga ndama huyo wa dhahabu wa asili. Sasa inaonekana kama kile kilichokuwa kikiendelea katika kutengeneza ndama hawa. Kumekuwa na maandishi ya ndama au ng'ombe dume wenye sanamu za miungu wamesimama mgongoni mwa ndama, kwa hivyo ndama huyo ni aina ya msingi wa mungu huyo. Na wengi wanahisi kwamba kilichofanywa katika Kutoka 32, na pia hapa, ni kwamba Yeroboamu alipaswa kutengeneza ndama lakini sio kuweka sanamu ya mungu juu yake. Kwa hivyo ilidhaniwa kama katika Kutoka 32, unapata baadaye katika sura hiyo , kama katika mstari wa 8, inasema “Hizi ndizo miungu yako, Ee Israeli , iliyokutoa Misri.” Anasema ni sikukuu kwa Yahweh, hiyo iko katika mstari wa 5. Haruni alipoona hili, alijenga madhabahu mbele ya ndama na akatangaza, “Kesho kutakuwa na sikukuu kwa Yahweh.” Kwa hivyo inaonekana kwamba Yahweh alikuwa akiabudiwa kuhusiana na ndama huyu wa dhahabu.

Kwa hivyo kama ndama huyo alionekana kama msingi ambao umbo lisiloonekana la Yahweh lilipaswa kukaa lakini hawakujenga sanamu halisi ya Yahweh, au kama ndama huyo alipaswa kuwa aina fulani ya uwakilishi, umbo la mfano wa nguvu ya Yahweh, (hili linaweza kupingwa kwa kiasi fulani), lakini inaonekana kwamba jaribio hapa lilikuwa kumwabudu Yahweh, lakini kwa njia isiyo halali. Kwa hivyo ukiukaji huo ungekuwa zaidi ya amri ya pili kuliko ya kwanza. Lakini kwa vyovyote vile, hiyo ni dhambi ambayo Yeroboamu alihukumiwa na ambayo kila mfalme kaskazini aliyeendelea na ibada hiyo anahukumiwa kwa sababu wanasababisha Israeli kutembea katika njia ya dhambi

ya Yeroboamu mwana wa Nebati.

Sasa nadhani kwamba ili kuendelea zaidi na hili, unachomkuta Yeroboamu akifanya ni kupuuza ibada badala ya siasa. Alikuwa na wasiwasi kuhusu usalama wa ufalme wake na uaminifu wa watu wake. Kwa hivyo anakiuka waziwazi amri hiyo ya pili, labda amri ya kwanza pia, lakini waziwazi ya pili na kuweka sehemu hizi haramu za ibada.

Swali la Mwanafunzi : Je, alitunga seti mpya ya sheria au alitaka kuendeleza muundo wa kisheria ambao Israeli ilikuwa nao?

Jibu la Vannoy : Inaonekana kwamba baadhi ya yote mawili, labda. Nadhani labda alifanya baadhi ya yote mawili kwa sababu unasoma kwamba katika mstari wa 32, "Alianzisha sherehe hiyo katika siku ya 15^{ya} mwezi wa 8." kama sherehe iliyofanyika Yuda, lakini ni kwa wakati tofauti. Unaona katika mstari wa 33, "Katika siku ya 15^{ya} mwezi wa 8° mwezi aliouchagua mwenyewe, alitoa dhabihu madhabahuni." Kwa hivyo, inaonekana kama alichagua na kuchagua kati ya mambo ambayo angefuata katika sheria ya Musa na marekebisho yake mwenyewe.

c. Nabii kutoka Yuda - 1 Wafalme 13

Sawa, "c." ni: "Nabii kutoka Yuda, 1 Wafalme 13." Ni sura ya kuvutia sana. Kuna nabii huyu ambaye jina lake halikutajwa: anaitwa "mtu wa Mungu kutoka Yuda." Anaenda Betheli. Yeroboamu amesimama pale akitoa dhabihu, na anamlaani Yeroboamu kwa kujenga madhabahu hiyo. Katika mchakato wa kufanya hivyo, anasema kwamba mtoto anayeitwa Yosia wa nyumba ya Daudi siku moja atateketeza mifupa ya makuhani hawa haramu ambao Yeroboamu alikuwa amewatenga ili kuwatoa dhabihu kwenye madhabahu hiyo huko Betheli. Sasa, huo ni unabii wa ajabu kwa sababu Yosia hakuwa mtawala kwa takriban miaka 300 baada ya wakati huu. Tuko katika 931; Yosia alikuwa na miaka 620, kwa hivyo uko karibu miaka 300 kabla ya wakati wa Yosia. Ulikuwa na kauli kwamba "Yosia atakuja na kuharibu madhabahu hiyo na kuchoma mifupa ya

kuhani juu yake.” Unaona ukiangalia wakati wa Yosia uliotokea katika utawala wake. Kwa hivyo una unabii wa ajabu.

Inashangaza, kama vile tu, kwamba unabii unadhania mwendelezo wa nasaba ya Walawi kwa kipindi hicho kirefu cha muda, ilhali katika Ufalme wa Kaskazini una nasaba nne, zisizo na uhusiano pamoja na wafalme kadhaa ambao hawakuanzisha nasaba. Hukuwa na mstari thabiti Kaskazini. Unabii huu unamaanisha, bila shaka, kutakuwa na mstari unaolingana na ahadi ya Daudi hata hivyo.

Lakini kuhusiana na unabii huo, ambao ni wa muda mrefu, anatupa unabii wa muda mfupi. Na katika mstari wa 3 unasoma, “Siku ile ile mtu wa Mungu alitoa ishara. Hii ndiyo ishara aliyotangaza Bwana: Madhabahu itapasuka na majivu juu yake yatamwagika.” Na unasoma katika mstari wa 5 madhabahu ilipasuka kama majivu yaliyomwagika kulingana na ishara iliyotolewa na mtu wa Mungu kwa neno la Bwana. Kwa hivyo una unabii wa masafa marefu ambao umethibitishwa, au kuthibitishwa, na unabii wa muda mfupi ambao ulitimizwa siku ile ile watu hawa walipotazama.

Wakati huo huo, Yeroboamu ananyoosha mkono wake—hii ni mstari wa 4—na kusema “Mkamateni nabii huyu.” Anaponyoosha mkono wake, unanyauka na hawezi kuurudisha nyuma. Na hivyo anasema katika mstari wa 6: “Msihi Bwana, Mungu wenu; niombeeni ili mkono wangu upone . Nabii alimwomba Bwana, na mkono wake ukapona kama ulivyokuwa hapo awali. Kwa hivyo hapo tena una uthibitisho mwingine wa ukweli kwamba Bwana alikuwa akifanya kazi ndani ya watu hawa na kupitia mtu huyu wa Mungu kutoka Yuda.

Kisha, Yeroboamu anamwalika nabii huyu arudi nyumbani na kula naye, lakini nabii anasema anaweza. Mstari wa 9 unasema, “Niliamriwa na neno la Bwana, ‘Usile mkate wala usinywe maji, wala usirudi kwa njia uliyokuja.’” Na kwa hivyo anaanza nyumbani kwa njia tofauti, na hapo unasoma baadaye katika sura anayokutana nayo na nabii mzee ambaye anamwambia, “Mimi pia ni nabii. Na malaika akaniambia, ‘Mrudishe pamoja nawe nyumbani kwako ili ale mkate na

anywe maji.” Hiyo ni mstari wa 18. Lakini alimdanganya, lakini mtu wa Mungu akaenda naye, akanywea nyumbani kwake, na kisha walipokuwa wameketi mezani, neno la Bwana linamjia nabii huyo mzee, na neno la Bwana lilikuwa ujumbe wa hukumu kwa kutotii kwake. Mstari wa 21: Bwana asema hivi, “Umeasi neno la Bwana, hukulishika amri ya Bwana, Mungu wako, lakini ulirudi ukala mkate, ukanywa maji mahali ambapo alikuambia usile wala kunywa. Kwa hivyo, mwili wako hautazikwa kaburini mwa baba zako.” Kwa maneno mengine, atakuja kwenye aina fulani ya kifo kisicho cha kawaida, si kifo cha kawaida.

Anapoendelea na safari yake, anakutana na simba na kuuawa, na jambo la kuvutia ni kwamba simba anasimama pale karibu na mwili pamoja na punda na hamshambulii punda, na hajeruhi mwili. Ni ishara wazi kwamba mambo ya miujiza yanaendelea hapa. Lakini ni hadithi ya kusikitisha kwa sababu hapa kulikuwa na nabii huyu aliyekuja na kutangaza neno la Bwana dhidi ya madhabahu hiyo na kutoa unabii huu wa ajabu, lakini hakuwa mtiifu kabisa; na ingawa Bwana alikuwa amemwambia asifanye jambo fulani, alilifanya, na kisha Bwana akamhukumu. Sasa, nadhani mengi ya hayo yalikuwa kwa faida ya Yeroboamu. Angeona nguvu ya neno la Bwana ikitenda kazi.

Lakini ulisoma mwishoni mwa sura, mstari wa 33, hata baada ya haya, Yeroboamu hakubadilisha njia zake mbaya. Kwa mara nyingine tena aliteua makuhani kutoka kwa watu wa kila aina kwa ajili ya mahali pa juu. Mtu yeyote aliyetaka kuwa kuhani alimtakasa kwa ajili ya mahali pa juu.

Nadhani hadithi hii inaonyesha kwamba unapaswa kutofautisha kati ya mtu mwema na nabii mbaya. Balaamu alikuwa mwovu, lakini hata hivyo alitabiri. Katika kisa hiki, nabii huyu mzee, alidanganya, lakini neno la Bwana lilipokuja, alilisema. Nadhani katika hatua hii, chochote kile alichokipenda kibinafsi, kilimfanya afanye jambo baya sana.

Imenukuliwa na Ashley Busone
Imehaririwa vibaya na Ted Hildebrandt
Hariri ya mwisho na Dkt. Perry Phillips

Imesimuliwa tena na Dkt. Perry Phillips